

DEMET TANER VE HALİL TEKİNER (2025) BİR ADA ARIYORUM – HALDUN TANER GÜLDESTESİ. İSTANBUL: YAPI KREDİ YAYINLARI, 92 SF., ISBN: 978 - 975 - 08 - 6504- 6.

Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK*

Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi, Haldun Taner’in farklı türlerdeki eserlerinden seçilen metinlerle oluşturulmuş bir derleme çalışmasıdır. İki yazar tarafından hazırlanan kitap, 2025 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanmış olup 92 sayfadan oluşmaktadır. Bu yönüyle eser, Taner’in edebî üretimini bütünlüklü biçimde görünür kılmayı amaçlayan bir seçki niteliği taşır.

Demet Taner, “Önsöz” bölümünde bu seçki kitabının ortaya çıkışında akademisyen Prof. Dr. Halil Tekiner’in belirleyici bir rol üstlendiğini, kitap fikrinin onun önerisiyle şekillendiğini belirtmektedir. Bu çerçevede yazarlar, Haldun Taner’in eserlerinden seçilen etkileyici cümleleri bir araya getirerek, Taner’in düşünsel ve estetik dünyasını yoğunlaştırılmış bir biçimde sunmayı amaçlayan yeni bir derleme oluşturmuşlardır.

Haldun Taner (1915–1986), Türk edebiyatının önde gelen yazarlarından biridir. Hikâye, tiyatro, deneme ve gezi yazısı türlerinde eserler vermiş; çeviriler yapmış; öğretim üyeliği ve gazetecilikle de ilgilenmiştir. Özellikle Türk tiyatrosunun gelişiminde üstlendiği öncü rol, onu yalnızca bir yazar değil, aynı zamanda bir kültür insanı olarak da öne çıkarmaktadır. Yaşadığı dönemde olduğu kadar ölümünden sonra da Haldun Taner, geniş bir okur ve izleyici kitlesi tarafından ilgiyle karşılanmış; eserleri hem yurt içinde hem de yurt dışında okunmuş, sahnelenmiş ve üzerine çok sayıda inceleme, araştırma ve akademik çalışma yapılmıştır. Ölümünün üzerinden yaklaşık yarım asır geçmiş olmasına rağmen Taner, eserleri hâlâ ilgiyle okunan, tiyatro oyunları sürekli sahnelenen ve edebiyat tarihindeki merkezi konumunu koruyan bir yazar olma özelliğini sürdürmektedir. Bu kalıcılığı yalnızca güçlü bir dil kullanımı ve edebî yetkinlikle açıklamak yeterli değildir. Taner’in eserlerinin farklı dönemlerde, farklı kültürel çevrelerde ve çeşitli okur profilleri tarafından karşılık bulabilmesi; onun geniş bilgi birikimi, çok yönlü kişiliği, evrensel değerlere açık tutumu, insan ve toplum gerçekliğine duyarlılığı ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle Haldun Taner’in sanatçı kimliği değerlendirilirken, yalnızca metinlerin estetik özellikleri değil, aynı zamanda yazarın düşünsel arka planı ve kültürel donanımı da göz önünde bulundurulmalıdır. Kitap okunmadan önce bu bağlamın özellikle hatırlanması ve vurgulanması yerinde olacaktır.

Demet Taner ve Halil Tekiner, *Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi* adlı çalışmada Haldun Taner’in eserlerine bu kez farklı bir perspektiften yaklaşarak metni bu doğrultuda kurgulamışlardır.

* sdilek@hacettepe.edu.tr. Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Sözlük Bilimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Öğretim Üyesi. ORCID ID: 0000-0002-9366-8194
Gönderim tarihi: 10 Ocak 2026 Kabul tarihi: 18 Ocak 2026

Yazarlar, Taner'in metinlerini yeniden ve dikkatle okumuş; her bir metinde yazarın düşünsel dünyasını, anlatı tavrını ve estetik anlayışını özlü biçimde yansıtan cümle ve paragrafları belirleyerek seçmişlerdir. Bu seçme ve ayıklama sürecinde metinler tekrar tekrar gözden geçirilmiş, üst metnin anlam bütünlüğü ve dokusu korunarak yeni bir düzenleme yapılmıştır. Böylece Taner'in edebî evrenini yoğunlaştırılmış ve damıtılmış bir biçimde sunan, tipik bir Haldun Taner güldestesi ortaya konmuştur. Bu yöntem, bir bakıma Sokratik diyalogları çağrıştırır biçimde, merkezine Haldun Taner'i alan; onun düşünme biçimini, sanatsal yaklaşımını ve dünyaya bakışını yansıtan metin parçalarını bir araya getirme esasına dayanır. Güldestede yer alan metinler, Taner'in yalnızca anlatı ustalığını değil, aynı zamanda entelektüel derinliğini ve etik duruşunu da görünür kılacak şekilde düzenlenmiştir. Demet Taner, "Önsöz" bölümünde kitap yazma yöntemini şu sözlerle açıklamaktadır:

"Kitabı hazırlarken üzerinde titizlikle durduğum nokta, seçilen cümlelerin Haldun Taner gibi çok yönlü birikime sahip bir yazarın kişiliğini, yaşam görüşünü, entelektüel derinliğini, insanlara, topluma ve doğaya olan yaklaşımını, insan haklarına duyduğu saygıyı, demokrasiye olan inancını yazarlık ahlakına verdiği önemi ve her türlü sansür ile ayrımcılığa karşı tutumunu doğru yansıtabilmesini sağlamaktır. Ayrıca seçilen cümlelerin yazarın ele aldığı konuların bağlamından kopmamasına dikkat ettim." (Taner ve Tekiner 2025: 7)

Bu bağlamda kitap, sahip olduğu yapısal kurgu ve yazarlarının bilinçli seçme-ayıklama tutumu sayesinde, sıradan bir seçki olmanın ötesine geçerek Haldun Taner'in düşünsel ve sanatsal evrenini yoğunlaştırılmış bir biçimde sunan özgün bir metin niteliği kazanmaktadır. *Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi*, küçük hacmine rağmen anlam, derinlik ve çağrışım bakımından genişleyen; oylumuyla orantısız bir düşünsel ağırlık taşıyan bir eser olarak okunabilir.

Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi, "Önsöz" ve "Alıntı Yapılan Kaynaklar" bölümlerinin yanı sıra üç ana bölümden oluşmaktadır. Eserin temel yapısını oluşturan bu bölümler, Haldun Taner'in düzyazılarından, öykülerinden ve tiyatro eserlerinden yapılan alıntılara ayrılmıştır. Bu bölümlerin adlandırmaları şöyledir: "Düzyazılarından Alıntılar", "Öykülerinden Alıntılar" ve "Tiyatro Eserlerinden Alıntılar".

"Düzyazılarından Alıntılar" bölümü, 9–69. sayfalar arasında yer almakta olup kitabın en hacimli kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde toplam 269 alıntıya yer verilmiştir. Her bir alıntının altında, metnin alındığı kaynağa ilişkin bilgi bulunmaktadır; bu yöntem kitabın diğer bölümlerinde de tutarlı biçimde uygulanmıştır. Bölümün düzenlenişi ve yapılan seçimler, Haldun Taner'in sanatçı kişiliğini anlamak açısından önemli bir saptamayı da görünür kılmaktadır. Edebiyatımızda çoğunlukla tiyatro yazarı ve öykücü kimliğiyle tanınan Taner'in bu bölüm aracılığıyla başka bir yönü öne çıkarılmaktadır: düşünür kimliği. Seçilen metin parçaları, Taner'in yalnızca estetik üretimiyle değil, aynı zamanda düşünsel derinliği, toplumsal duyarlılığı ve entelektüel birikimiyle de öne çıkan bir yazar olduğunu göstermektedir. Bu seçme ve düzenleme biçimi, Haldun Taner'in sanatçı kimliğiyle birlikte bir düşünce insanı olarak da değerlendirilmesi gerektiğini açık biçimde ortaya koymaktadır.

"Öykülerinden Alıntılar" bölümü, 73–78. sayfalar arasında yer almakta olup toplam 23 alıntıdan oluşmaktadır. Hacim bakımından kitabın en sınırlı bölümünü oluşturan bu kısım, Haldun Taner'in öykücülüğüne ilişkin farklı bir değerlendirme ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Bu durum, Taner'in hikâye anlayışının ve anlatı tutumunun nicelikten çok yoğunluk ve etki gücü üzerinden okunması gerektiğini düşündürmektedir.

"Tiyatro Eserlerinden Alıntılar" bölümü ise 81–90. sayfalar arasında yer almakta ve 55 alıntıyı içermektedir. Bu kısım ağırlıklı olarak kısa alıntılar ve monolog parçaları biçiminde düzenlenmiştir. Seçilen metinler hacim olarak sınırlı olmalarına rağmen, çarpıcılık ve düşünsel derinlik bakımından güçlü bir etki yaratmaktadır.

Kitabın sonunda yer alan ve alıntı yapılan kaynaklar arasında, Haldun Taner'in eserleri dışında, Demet Taner'in *Canlar Ölesi Değil – Fotoğraflarla Haldun Taner'in Yaşam Öyküsü* (2018) kitabı, Mete

Akyol'un Haldun Taner ile yaptığı röportajı ile Tuncay Birkan'ın hazırladığı *Zamanın Getirdiği Perspektifler: Dünya Edebiyatı ve Edebiyatçıları* (2022) isimli kitaplara yer verilmiştir.

Bir bütün olarak okunduğunda *Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi*, Haldun Taner okurları için güzel bir hatırlama nesnesi haline getirilmiş bir kitap olma özelliğini taşıyor. Çünkü *Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi*, yalnızca seçme metinlerden oluşan bir derleme olarak değil, Haldun Taner'in edebî dünyasını yeniden hatırlatan ve yapılandıran bir “bellek alanı” olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle eser, Taner okurları için geçmiş okuma deneyimlerini tazeleyen bir hatırlama nesnesi işlevi görürken, yazarın anlatı evrenindeki tematik süreklilikleri ve düşünsel izlekleri yeniden görünür kılar. Haldun Taner'in hikâyelerine, düzyazılarına ve oyunlarına aşina olan okur, bu seçki aracılığıyla ana metne geri dönmekte; metinlerin bütünlüğü içinde Taner estetiğinin sunduğu anlatı zenginliğini ve okuma hazzını yeniden deneyimlemektedir. Böylece bu güldeste, Haldun Taner'in hikâyelerine, düzyazılarına ve oyunlarına aşina olan okur için bir tür “yeniden okuma” pratiği sunmaktadır. Daha önce karşılaşılan metinler, bu kez farklı bir bağlam içinde, seçilmişlik bilinciyle ve bütüncül bir perspektifle okunur. Haldun Taner'in anlatı evrenindeki tematik süreklilikler, düşünsel izlekler ve ironik tutum daha berrak biçimde fark edilme imkânı yakalanır.

Öte yandan, Haldun Taner'i daha önce hiç tanımamış ya da metinleriyle karşılaşmamış okur için bu güldeste, yazarın dünyasına açılan ilk kapı olma özelliği taşır. Bu okur, Taner'i henüz bütün yönleriyle kavrayamasa da, metinlerde öne çıkan düşünsel yoğunluk, toplumsal duyarlılık ve eleştirel bakış sayesinde yazarın düşünür kimliğiyle erken bir temas kurar. Böylece Haldun Taner evrenine bu kez doğrudan edebî estetikten değil, düşünsel bir yoğunluktan hareketle girer; düşünceden sanata uzanan yaratıcı yolun izleyicisi hâline gelir. Taner'in metinlerinde düşünce, soyut bir kavram olarak kalmaz; anlatı, ironi ve dramatik yapı aracılığıyla estetik bir forma dönüşür. Bu dönüşüm süreci, okuru yalnızca anlatılanla değil, anlatının ardındaki zihinsel dünya ile de yüz yüze getirir.

Sonuçta her ne tür okur olursa olursun bu güldeste Haldun Taner evrenine okuru davet eder. Haldun Taner'i ilk kez bu kitap aracılığıyla tanıyan okur için güldeste, yazarın dünyasına giriş kapısı niteliğindedir. Bu okur, Taner'in edebî kişiliğini henüz bütün yönleriyle kavrayamasa da, metinlerde öne çıkan düşünsel derinlik, toplumsal duyarlılık ve eleştirel bakış sayesinde yazarın entelektüel yönüyle erken bir temas kurar. İşte bu okur *Bir Ada Arıyorum – Haldun Taner Güldestesi* aracılığıyla Haldun Taner evrenine bu kez doğrudan edebî estetikten değil, düşünsel bir yoğunluktan hareketle girerek; düşünceden sanata uzanan yaratıcı yolun izleyicisi hâline gelmektedir. Haldun Taner bilenlere, eserlerini tanıyanlara gelince, onlara sözüm yoktur. Tüm Haldun Taner dostlarına buradan bu kitap aracılığıyla selam olsun demekle yetinebilirim.

Kaynakça

- BİRKAN, Tuncay (2022), *Zamanın Getirdiği Perspektifler: Dünya Edebiyatı ve Edebiyatçıları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TANER, Demet (2018), *Canlar Ölesi Değil – Fotoğraflarla Haldun Taner'in Yaşam Öyküsü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TANER, Demet ve Halil TEKİNER (2025), *Bir Ada Arıyorum*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.